

سى چەمكى (عېشق، عىرفان، سكوت) له
هونراو هكائى مهولائى روميدا

م . لهون قادر

سەرەتا :

1- تیگه‌یشتی ئیمه بو (زمانی شیعر) و (زمانی په‌خشان) (زمانى په‌خشان عاگفى ... زمانى شعر عاگفى
رۆژه‌لاتى عاطفى ... رۆژئاواى عقلاى

ئەدەبیاتی عیرفان بەلگه‌یه‌ له‌سه‌ر بالابوونی (زمانى شیعر) (زمانى شیعر عاگفى ... زمانى شعر عاگفى
رۆژه‌لاتى عاطفى ... رۆژئاواى عقلاى

2- عهدالەت و ئازادى، ئامانجى میژووی خەباتى مرۆف (سیاسى، ئابورى،
فەلسەفى، زانست)

ویرای نه‌گه‌یشتن به‌ئامانج به‌لام به‌رده‌وامى (که‌رامه‌تى مرۆف له‌سه‌نگى مه‌حه‌کدایه

● عهده‌ت و نازادی و ناسایش له بابتهتی (رفع الموانع) ه ...
● (وهکو بیده‌نگی) ...

● ئامانجی ژیان لای عارفان و عیرفاندا, واته چوون بهر هو کهمال
● آدمی اول حریص نان بود
● زانک قوت و نان ستون جان بود
● سوی کسب و سوی غصب و صد حیل
● جان نهاده برکف از حرصی و امل
● چون بنادر کشت مستغنی زنان
● عاشق نامست و مدح شاعران

● (مثنوی معنوی - دفتر چهارم)

● - دواي مه‌تالبي حیوانی ... مه‌تالبی بالاتر له حیوانی (هونه‌ر, معرفه, عشق, عرفان)

● - ژیانی مانادار لای مه‌ولانا ژیانی بهر هو کهمال چوونه که ئه‌ویش عشق و عشق
● ویستنه .

- له‌مۆدیرن دا شیواوه (I love you)... هۆلیود .
- له ئه‌ده‌بیاتی عیرفاندا ادم بوون = عاشق بوون .
- مهر حیوان را کم است وان از کمی است
- مولانا (مثنوی معنوی - دفتر پینجم)
- درنگند عشق درگفت و شنید
- عشق دریا بیست قعرش ناپدید
- قطره های بحر را نتوان شمرد
- هفت دریا پیش ان بحر ست خرد
- این سخن پایان ندارد ای فلان
- باز رو در قصه شیخ زمان

مولانا : گرچه صد چون من ندارد تاب بحر
لیک مینشکیم از غرقاب بحر
جان و عقل من فدای بحر باد
خونبهای عقل و جان این بحر داد
تاکه پایم میروود رانم در او
چون نماند پا چو بطانم در او
کهواته :

عشق (محبت) بی کَوْتاییه , ههموو (محبت) یِک عشق نییه
عشق بهر ههمی (ناسین) ه
غزالی : المحبه ثمره المعرفه

این محبت هم نتیجه دانش است
کی گزافه بر چنین تخت نشست

(دفتر دووم)

3- عشق دیدو چاو یکی تر (بصیره) دهداته مروّف
له کو تایی هاتنی حهر می (عقل) , (عشق) دهکهوئته کار (منافی عقل نییه)
شمس تبریز تورا عشق شناسد نه خرد (من دیدم شما ندیدی)
4- عشق هست (حس) یکی نویت دهداتی :

پنج حسی هست جز این پنج حس
ان چو زر سرخ و این حسها چو مس...
حس ابدان قوت قلمت می خورد
حس جان از افتابی می چرد...
صحت این حس بجوید از گیب
صحت ان حس بخواهید از حبیب

عارفان : (خاوهن تجربه‌ی معنوی + نهیّی و جوانییه شار او هکانت پی نیشان
دهدن) همه هستی نوییه .

شوبنهاور : کل الدنيا و الحیاة قبیحه .

کانت : ژیانم په‌ی پی بردووه... هونهر (ماسک) بی ژیانه .

لای مولانا..... ژیان جوانه

من که صلح دایما با این پدر

این جهان چون جنتستم در نقر (مثنوی معنوی – دفتر چهارم)

من از این خانه پر نور بدر نروم

من از شهر مبارک به سفر می نروم

جیهان جوان و ناشیرین نییه .... تصویری تویه

عشق هم دیده‌ی داوخته مولانا ...

● مولانا خوی دهلیت که عاشق بووم دنیا جوړیکی تر دهبینم
● جنتی کرد جهان را زشکر خندیدن
● انک اموخت مرا همچو شرر خندیدن
● گرچه من خود زعدم دلخوش و خندان زادم
● عشق اموخت مرا شکل دگر خندیدن

(دیوان شمس غزل 1989)

● جوړهکانی خنده : (نوکتہ و بهزور پیکهنین) (خندهیهک که به وجودت شکوفه
● دهدات)

● (مونالیزا) (بودا) ...

● در دلت چيست عجب که چو شکر می خندی
● دوش شب باکی بدی که چو سحر می خندی ...
● مست و خندان ز خرابات خدا می ایی

● در شدم خند جهان همه شدی می خندی

ليک امروز مها نوع دگر می خندی
تو چو ما هی و عدو سوی تو گر تیر کشد
چو مه از چرخ بر ان تیر و سپر می خندی
بوی مشکی تو که بر خنگ هوا می تازی
افتابی تو که بر قرص قمر می خندی
تو یقینی و عیان بر فن و تقلید بخند
نقری جمله و بر نقل و خبر می خندی

(غزلیات شمس – 2868)

همچو گل ناف تو بر خنده بریده ست خدا

عرفان

- له چه‌مکه شیواو و سته‌م لیکراوه‌کانه
- عرفانی نوی سده‌ی (20-21) ... فاست عرفان .. (ریاضت - عشق - شیخ) نییه .
- متاع‌گران را نمیتوان ارزان خرید
- هر که را طاووس خواهد , جور هندستان کشد .
- مولانا : عارفان را شمع و شاهد نیست از بیرون خویش
- خون انگوری نخورده باده‌شان هم خون خویش
- (دیوان شمس)

● باده از ما مست شدنی ما از او
● قالب از ما هست شدنی ما از او

(مثنوی)

● در درو نشان صد قیامت نقد هست

● که تیرین از نای شود همساره مست

- کار مردان روشنی و گرمی است
- کار دوانان حيله و بی شرمی است

(مثنوی)

• کهواته : 1- روشنی

• 2- گهرمی

• 3- بی چونیتهی یا خود بی شیوازی عارفان .

• یونسی دیدم نشسته بر لب دریای عشق

• گفتمش چونی جوابم داد بر قانون خویش

• گفت بودم اندر این دریا غزای ماهی

• پس چو حرف نون خمیدم تا شدم زالنون خویش

• زین سپس ما را مگو چونی واز چون در گزر

- بی چونی ... بی صورتی ... ئەم جیهانه جیهانی شکل و صورە و شیۆهیه
- جیهانی تعریف و وهسف و صورە و چۆنیه تیه
- مامهله لهگهڵ ئەمجۆره جیهانه هۆکاری پهیداوونی (حیرت) ه .
- 4- حیرت : شتیکت پهی پئی بردووه بهلام ناتوانی بیلی
- نهك ئەوهی تو زمانت لاوازه و پاراو نییه..... زمان خوئی لاوازه
- مولانا : کاشکی هستی زبانی داشتی
- تاز هستان پردهها برداشتی
- هر چه گوی ای دم هستی از ان
- پرده دیگر برو بستی بدان
- افت ادراك ان قالست و حال
- خون بخون شستن محالست و محال

(مثنوی)

- حیرت , وجودی زهینیمان دهلهرزینئی
- مولانا : مرغ خانه اشتری رابی خرد
- رسم مهما نش به خانه می برد
- چون به خانه مرغ اشتر پا نهاد
- خانه ویران گشت و سقف اندر فتاد (مثنوی دفتر سوم)
- همچنین جویای در گاه خدا
- چون خدا آمد شود جوینده لا (مثنوی دفتر سوم)
- حیرتی عارفانه ← زادهی تجربهی عارفانهیه
- زمان مجالی یاخود توانای تهعبیری تجربهی عیرفانی نییه ...ئیتر یان شتیک دهلیت لای
- عامه واتای نییه +شطحات +پا رادوکس
- بوی ان دلبر چو پران می شود
- ان زبانها جمله حیران می شود (مثنوی دفتر سوم)
- یاخود بژاردهیهکی دیکه
- 5 – سکوت : ئیتر نهو کاتهیه که عارف توانای تهعبیرکردنی نامینئی و سکوت
- هلهدهبژیرئی

سکوت

- زمان ,گوزار شتگه‌ری عه قله , که عشق هات زمان و ههموو جوره‌کانی حیران دهبن ...بیتر زمان سکوت دهکات .
- سه‌ردهمی (غو غاو) ,نؤقره نه‌گرتن له‌گهل سکوت ,محروم بوون له سکوت , نه‌بیستنی دهنگی سروشت , وجود ,ضمیر چونکه سکوت نییه ...له سکوت دا دهنگی خوا ده‌بیستین
- قدیس ئاگوستین
- ئیمه‌ی مروّف له بی‌دهنگی ده‌ترسین خیرا ده‌چینه‌وه غوغا
- مروّف له‌ته‌ن‌ه‌ایدا بیر له خوی ده‌کاته‌وه‌و خوی زیاتر ده‌ناسیّت مروّف نایه‌وی خوی بناسیّت و له‌خوی راده‌کات
- ای که بگریزی از مرگ هم در فرار
- ان گریزان زخود بگریزی ای جان هوشدار
- مرگ هرکس ای پدر هم رنگ اوست

● خامش کن و حیران نشین حیران حیرت افرین

(دیوان شمس

● (540-

● عشق یه کیکه له تاییه تمه ندییه گانی عارفانه و (حیرت) هونهری (سکوت) ه .

● ارسطو : فلسفه (حیرت) ه له بهرام بهر وجود, علم, فلسفه بو (رفع) حیرته

● حیرت فیلسوف : معرفه ناسی

● حیرت عارف : خواناسی (عارف استقبال له حیرت دهکات)

● که سیک خواناسه که له بهرام بهر به خودا (حیرت) ی کردبیت

● فیلسوفان خوا تعریف دهکن ... عارفان خوا دهناسن

● گه چنین بنماید و گه چداین

● جز که حیرانی نباشد کار دین

● نه چنان حیران که پشتش سوی اوست

● بل چنان حیران و غرق و مست دوست

- دین داوای خوی بی (صورت) مان لیدهکات (هاوتهریب لهگهل عدم بوون)
- نیمه عادهتمان کردوه له گهل خوی (صورت) دار, خوا هیچ صورت و ئهوصافی نییه
- بهو هیندهی (اوصاف) ی بدینه پال, لهو دوورتر دکهوینهوه (فاصله دروست کردن)

مولانا :

- از جمادی مردم و نامی شدم
- وز نما مردم به حیوانی برز دم
- مردم از حیوانی و ادم شدم
- پس چتر سم کی زمردن کم شدم
- حمله دیگر بمیرم از بشر
- تا بر ارم از ملایک پرو سر
- وز ملک هم بایدم جستن زجو
- کل شیء هالك الا وجهة
- بار دیطر از ملک قربان شوم
- انکه اندر وهم ناید ان شوم
- ...

● چون بهر هو خواجه کی بی (صورت)، ئەزموونیکی نا ئاشنایه .... ئەزموون و پله بهندی ههیه .

● (ایک هارد المانی) : سکوت (شبییه) ترین شته به خوا

● سکوت حیران عیرفان و عشق خوئاسین

● لای مولانا (عشق) (شبییه) ترینه به خوا :

● مولانا : من غلام قمرم غیر قمر هیچ مگو

● پیش من جز سخن شمع و شکر هیچ مگو

● سخن رنج مگو جز سخن گنج مگو

● ور از این بی خبری رنج مبر هیچ مگو

● دوش دیوانه شدم عشق مرا دیدو بگفت

● ادم نعره مزن جامه مدر هیچ مگو

● گفتم ای عشق من از چیز دگر می ترسم

● گفت ان چیز دگر نیست دگر هیچ مگو

● قمری جان صفتی در ره دل پیدا شد

که نه اندازه توست این بگزر , هیچ مگو
گفتم این روی فرشته ست عجب یا بشر است
گفت این غیر فرشته ست و بشر هیچ مگو
گفتم این چیست بگو زیرو زبر خوا هم شد
گفت می باش چنین زیرو زبر هیچ مگو
ای نشسته تو در این خانه پر نقش و خیال
خیز از این خانه برو رخت ببر هیچ مگو
گفتم ای دل پدري کن نه که این و صف خداست
گفت این هست ولی جان پدر هیچ مگو

(دیوان شمس)